

Sygn. akt II C 1440/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2022 roku

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie Wydział II Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Dubinowicz – Motyk

Protokolant: Marzena Przybysz - Zaklika

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2022 roku na rozprawie

sprawy z powództwa B. C. (1), J. C. i M. C.

przeciwko Bank (...) S.A. z siedzibą w G.

o ustalenie

i z powództwa M. C.

przeciwko Bank (...) S.A. z siedzibą w G.

o zapłatę

I ustala, że zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w G. w dniu 22 czerwca 2007 roku umowa kredytu nr (...) jest nieważna w całości;

II zasądza od pozwanego Bank (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powoda M. C. kwoty 143 979,28zł (sto czterdzieści trzy tysiące dziewięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia osiem groszy) i 58 849,43 CHF (pięćdziesiąt osiem tysięcy osiemset czterdzieści dziewięć 43/100 franków szwajcarskich) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwot 140 383,02zł i 46 789,94 CHF za okres od 14 lipca 2021 roku do dnia zapłaty,

- od kwot 3596,26zł i 12 059,49 CHF za okres od 5 kwietnia 2022 roku do dnia zapłaty;

III oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV zasądza od pozwanego Bank (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powodów B. C. (1), J. C. i M. C. kwotę 12 081zł (dwanaście tysięcy osiemdziesiąt jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt II C 1440/20

UZASADNIENIE

W dniu 19 października 2020 roku B. C. (1), J. C. i M. C. wnieśli pozew przeciwko Bank (...) S.A. z siedzibą w G., domagając się: 1) ustalenia że zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego w dniu 20 czerwca 2007 roku umowa kredytu nr (...) jest nieważna, 2) zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda M. C. kwoty 140 383,02zł i 46 789,94 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu stronie pozwanej do dnia zapłaty, a ewentualnie – na wypadek oddalenia w/w żądań – 3) ustalenia treści stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu nr (...) poprzez przyjęcie że postanowienia §1 ust.1, §7 ust.2 zd. ostatnie, §10 ust.6, §11 ust.3, §17

oraz §2 i §8 umowy są bezskuteczne wobec powodów lub też 4) ustalenia treści stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu nr (...) poprzez przyjęcie że postanowienia §1 ust.1, §7 ust.2 zd. ostatnie, §10 ust.6, §11 ust.3 i §17 umowy są bezskuteczne wobec powodów. Uzasadniając żądanie powodowie wskazali, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera abuzywne klauzule indeksacyjne, co powoduje jej częściową nieskuteczność lub nieważność w razie przyjęcia, że umowa bez abuzywnych postanowień nie zawiera swoich istotnych postanowień. Ponadto w ocenie powodów o nieważności w/w umowy decyduje jej sprzeczność z dobrymi obyczajami, wywołana naruszeniem przez bank obowiązków informacyjnych i przemilczenie ryzyka walutowego. Powoduje to, iż uiszczane przez powoda M. C. w okresie od 28 czerwca 2007 roku do 11 września 2020 roku raty kredytu stanowiły bezpodstawne wzbogacenie strony pozwanej. (k.4-31 i 65)

Postanowieniem z dnia 28 lipca 2021 roku tut. Sąd oddalił wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia. (k.164)

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany wywodził, iż sporna umowa kredytu nie zawiera klauzul abuzywnych ani nie jest sprzeczna z przepisami prawa i zasadami współżycia społecznego. Z tzw. ostrożności procesowej pozwany wywodził, że ewentualna abuzywność odnosić się może wyłącznie do tej części zapisów §17 umowy stron, w której przewidziano doliczanie marży banku do kursów średnich NBP, w konsekwencji – nawet stwierdzenie abuzywności w/w postanowienia nie uniemożliwia wykonania umowy, gdyż jej rozliczenie następować wówczas powinno według kursów średnich NBP franka szwajcarskiego. (k.172-214)

Powodowie podtrzymywali żądanie pozwu (k.317-345).

Pismem procesowym z 24 lutego 2022 roku B. C. (1), J. C. i M. C. rozszerzyli żądanie z pkt 2 pozwu domagając się zasądzenia na rzecz M. C. kwoty 143 979,28zł i 58 849,43 CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwot 140 383,02zł i 46 789,94 CHF od dnia 9 października 2020 roku do dnia zapłaty i od kwot 3596,26zł i 12 059,49 CHF od dnia 24 lutego 2022 roku do dnia zapłaty. (k.382-384)

Bank (...) S.A. w G. domagał się oddalenia powództwa. (k.395-400)

Do chwili zamknięcia rozprawy strony podtrzymywały swoje stanowiska. (e-protokół rozprawy z 22 kwietnia 2022 roku)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 22 czerwca 2007 roku pomiędzy poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. w G. a B. C. (1), J. C. i M. C. zawarta została umowa kredytu nr (...). Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 274 079,30zł, indeksowanego kursem CHF, przeznaczonego na pokrycie części kosztów budowy lokalu przy ul. (...) w K. (266 150zł), na pokrycie kosztów ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy (5859,81zł), kosztów ubezpieczenia na życie (1864,49zł) i kosztów opłaty sądowej za wpis hipoteki (200zł).

Strony umowy postanowiły, iż bank wypłaci kredyt w ośmiu transzach, dookreślonych w załączniku A do umowy, a powodowie będą spłacać kredyt wraz z oprocentowaniem w 252 równych miesięcznych ratach kapitałowo – odsetkowych. W późniejszym czasie, na podstawie aneksu z dnia 19 lipca 2010 roku i 6 listopada 2013 roku, powodowie zostali zobowiązani także do uiszczania co trzy lata opłaty manipulacyjnej z tytułu przekroczenia dopuszczalnego obciążenia nieruchomości kredytem.

W §1 ust.1 i §7 ust.2 zd.3 umowy przewidziano, że w dniu wypłaty kredytu jego saldo zostanie wyrażone w CHF, według kursu kupna CHF podanego w „Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A.”, a następnie będzie ono dziennie przeliczane na złote polskie według kursu sprzedaży CHF podanego w w/w tabeli.

Splata rat następować miała na wskazany rachunek bankowy. W §10 ust. 6 umowy postanowiono, iż wpłaty dokonywane przez powodów będą rozliczane według kursu sprzedaży CHF, podanego w „Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A.” w dniu wpływu środków do banku.

§17 umowy precyzował, że do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane są, odpowiednio, kursy kupna i sprzedaży CHF obowiązujące w dniu dokonania transakcji, przy czym kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do CHF, ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP, minus marża kupna, a kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do CHF, ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP, plus marża sprzedaży.

W treści w §11 ust.3 wskazano, że kredytobiorca oświadcza, iż postanowienia umowy zostały z nim indywidualnie uzgodnione. W §6 ust.3 umowy zamieszczono zapis, że zmiana kursu waluty do której indeksowany jest kredyt będzie miała wpływ na wysokość raty kredytu oraz saldo zadłużenia z tytułu kredytu, przy czym saldo zadłużenia może przekroczyć wartość nieruchomości oraz że ryzyko z tego tytułu ponosi kredytobiorca.

Dowody: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców k.142-150, umowa kredytu k.40-46 i 239-245, załącznik A do umowy k.48, aneksy do umowy k.385-387

B. C. (1), J. C. i M. C. złożyli wniosek o udzielenie kredytu w dniu 10 kwietnia 2007 roku, zaznaczając że ubiegają się o kredyt w kwocie 280 164zł nie indeksowany do waluty obcej, za pośrednictwem doradcy kredytowego z firmy (...) sp. z o.o. Jednocześnie ze złożeniem wniosku o kredyt powodom doręczono informację o możliwości odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa.

Dowody: zawiadomienia o prawie odstąpienia k.219-221, wnioski o udzielenie kredytu k.223-230

Przed podpisaniem umowy kredytu, B. C. (1), J. C. i M. C. podpisali formularz oświadczenia datowanego na 18 czerwca 2017 roku iż zostali poinformowani o ryzyku związanym ze zmiany stopy procentowej i z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej oraz potwierdzili, iż w pierwszej kolejności oferowany był im kredyt hipoteczny w polskim złotym, jednak zdecydowali się na ofertę kredytu hipotecznego w walucie obcej.

Dowody: oświadczenia k.232, 234 i 236

Wymienione dokumenty były jednymi z wielu wzorów przygotowanych przez (...) Bank S.A., jakie podpisywali i parafowali powodowie przed podpisaniem umowy. Wzór umowy był także sporządzony przez poprzednika prawnego strony pozwanej.

M. C. przed podpisaniem umowy kredytu kontaktował się z doradcą kredytowym z firmy (...) sp. z o.o. panią M. M. i w jej obecności podpisywał wniosek kredytowy i towarzyszące mu dokumenty. Powodowie B. C. (1) i J. C. nie uczestniczyli w spotkaniach poprzedzających zawarcie umowy, a wniosek kredytowy i towarzyszące mu dokumenty zostały im wysłane pocztą do podpisu.

Wszyscy powodowie byli obecni przy podpisywaniu umowy kredytu, co miało miejsce w siedzibie firmy (...) sp. z o.o. w obecności p. M. M.. Wówczas powodowie zostali poinformowani, że przedstawiona im umowa jest umową kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego. Zwrócono im uwagę na zalety kredytu waloryzowanego kursem CHF (tj. znacząco niższą wysokość rat), podano również informacje o ryzyku kursowym, jednak pośrednik przedstawiała franka szwajcarskiego jako walutę stabilną. Powodom nie okazywano żadnych symulacji kosztów kredytu w razie zmiany kursów CHF ani zmiany oprocentowania, nie doręczono im także (...) dla klientów G. M. Banku ubiegających się o kredyt hipoteczny waloryzowany do waluty obcej”. Powodom pobieżnie wyjaśniono mechanizm indeksacji (np. że wysokość rat jest wyrażona w CHF, ale raty są spłacane w złotych), jednak nie wskazano w jaki sposób kredytodawca ustala kursy walut w swojej tabeli kursowej, w szczególności jak będzie ustalał własną marżę stanowiącą składnikowych kursów.

B. C. (1) i J. C. podpisali wszystkie przedstawiane im dokumenty na prośbę M. C., gdyż wspólne zaciągnięcie przez powodów kredytu było warunkiem jego udzielenia z uwagi na brak zdolności kredytowej M. C.. M. C. zaciągał kredyt w celu sfinansowania zakupu dla siebie mieszkania i powodowie od początku ustalili, że tylko on będzie spłacał raty kredytu. M. C. był świadomy tego, że wzrost kursu waluty indeksacji spowoduje wzrost wartości rat kredytu i wzrost wartości zadłużenia z tytułu kwoty kredytu.

Dowód: zeznania powodów e-protokół rozprawy z 28 stycznia 2022 roku

W okresie od 28 czerwca 2007 roku do 15 lipca 2009 roku kredyt został wypłacony w ośmiu transzach.

Dowód: zaświadczenie k.56 i 388

W okresie od 28 czerwca 2007 roku do 31 grudnia 2013 roku M. C. uiścił na rzecz Banku (...) S.A. i jego poprzednika prawnego kwotę 140 383,02zł, tytułem spłat kolejnych rat kredytu. W okresie od 1 stycznia 2014 roku do 11 września 2020 roku M. C. uiścił na rzecz Banku (...) S.A. kwotę 46 798,94 CHF, tytułem spłat kolejnych rat kredytu. W toku postępowania, od 12 września 2020 roku do 9 lutego 2022 roku M. C. uiścił kolejne 12 059,49 CHF. Dodatkowo powód uiścił kwotę 3596,26zł jako opłatę manipulacyjną za przekroczenie dopuszczalnego wskaźnika obciążenia nieruchomości kredytem.

Dowody: zaświadczenie k.56 i 388, zeznania powodów e-protokół rozprawy z dnia 28 stycznia 2022 roku

Sąd zważył, co następuje:

Sąd przychyliła się do stanowiska powodów, iż postanowienia zawarte w §1 ust.1 zdanie ostatnie, §7 ust.2 zdanie ostatnie i §10 ust.6 umowy kredytu numer (...) – interpretowane w powiązaniu z §17 umowy - stanowią niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 385¹ kc, natomiast uznaje za nietrafny pogląd iżby w/w umowa była nieważna ze względu na naruszenie zasad współżycia społecznego.

Zgodnie z art. 385¹ kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, przy czym nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przez „postanowienia określające główne świadczenia stron” rozumie się powszechnie postanowienia dotyczące świadczeń charakteryzujących daną umowę. Umowa kredytu zdefiniowana jest w art. 69 ust.1 ustawy Prawo bankowe. W ocenie Sądu, przy umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej klauzula indeksacyjna - przewidująca „przeliczenie” wypłacanych i wpłacanych kwot ze złotych polskich na franki szwajcarskie i określająca kurs wymiany CHF - dotyczy głównego zobowiązania kredytobiorcy. Służy ona bowiem do ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy w walucie obcej i do ustalenia wysokości poszczególnych rat kredytu podlegających spłacie w złotych polskich, a więc – decyduje o wysokości podstawowego świadczenia kredytobiorcy i o wysokości tzw. spreadu walutowego, stanowiącego element wynagrodzenia banku za udzielony kredyt (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/17). Ponadto, istotą umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej jest istnienie ryzyka kursowego, a zawarta w kwestionowanych postanowieniach umowy klauzula indeksacyjna statuuje mechanizm indeksacji i różnic kursów walutowych, a więc określa główny przedmiot umowy (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C 51/17, z dnia 14 marca 2019 roku w sprawie C 118/17 i z dnia 3 października 2019 roku w sprawie C 260/18).

Zapisy umowy normujące indeksację, zamieszczone w §1 ust.1 zdanie ostatnie, §7 ust.2 zdanie ostatnie, §10 ust.6 i §17 umowy, nie zostały jednoznacznie sformułowane. Po pierwsze – zawierają jedynie wskazanie, że kwota kredytu w dniu jej wypłaty zostanie przeliczona na CHF, przy przyjęciu kursu kupna CHF obowiązującego w tabeli bankowej, a następnie będzie dziennie przeliczana na złote polskie przy przyjęciu kursu sprzedaży CHF obowiązującego w tabeli bankowej oraz że rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę (w domyśle – w złotych polskich)

będzie następować według kursu sprzedaży CHF obowiązującego w tabeli bankowej w dniu wpływu środków do banku. Umowa stron nie precyzowała metod ustalania kursu wymiany CHF, mającego służyć do obliczenia wysokości rat spłaty kredytu, a tym samym - bieżącego salda zadłużenia kredytobiorcy. W §17 umowy wskazano jedynie, że podstawą ustalenia „tabelowego” kursu kupna i kursu sprzedaży CHF będzie średni kurs złotego do CHF, ogłoszony w tabeli kursów średnich NBP, odpowiednio – pomniejszony o marżę kupna lub powiększony o marżę sprzedaży. Niesprecyzowanie wysokości marży kupna i marży sprzedaży lub zasad ich ustalania czyniło ów zapis ogólnym i nieweryfikowalnym. Cytowane zapisy umowy nie dawały kredytobiorcy możliwości ustalenia czy też zweryfikowania przyjętego do rozliczeń między stronami kursu wymiany CHF, a więc i wysokości rat kredytu jakie kredytobiorca był zobowiązany uiszczać na rzecz strony pozwanej. Oznacza to, że sposób waloryzacji świadczenia pozostał niedookreślony i pozostawiony decyzji strony pozwanej polegającej na przyjęciu określonej wysokości marży kupna i marży sprzedaży, znajdującej wyraz w „Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A.”. Po drugie – przez wyrażenie klauzul waloryzacyjnych umowy kredytowej prostym i zrozumiałym językiem należy rozumieć takie ich sformułowanie, by kredytobiorcy zapewnić informacje wystarczające do podjęcia przez niego świadomej i rozważnej decyzji, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z umowy konsekwencje ekonomiczne, a ciężar udowodnienia wykonania owych obowiązków przedumownych spoczywa na banku (por. wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 roku w sprawie C 26/13, z dnia 20 września 2017 roku w sprawie C 186/16 i z dnia 10 czerwca 2021 roku C 776/19). W rozpoznawanej sprawie strona pozwana nie zaferowała dowodów wykazujących, iż B. C. (1), J. C. i M. C. zostali należycie, w przytoczonym znaczeniu, poinformowani o ryzyku kursowym wiążącym się z zawarciem umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego na 21 lat. Fakt zamieszczenia w §6 ust.6 umowy informacji, iż wzrost kursu waluty indeksacji będzie miał wpływ na wysokość raty wyrażonej w złotych polskich i saldo zadłużenia z tytułu kredytu w złotych polskich oraz że saldo to może być wyższe niż wartość nieruchomości, oznacza jedynie formalne wypełnienie omawianego warunku. Z zeznań powodów B. C. (1) i M. C. wynika, że powodowie nie mieli styczności z pracownikami banku, a jedynie z pośrednikiem kredytowym oraz że zostali jedynie bardzo pobieżnie poinformowani o istocie oferowanego im kredytu. Za powodami podkreślić trzeba, że złożyli oni wniosek o udzielenie tzw. kredytu złotówkowego (k.223-230), przy czym powodowie B. C. (2) i J. C. uczynili to korespondencyjnie. Dopiero przy podpisywaniu zaferowanej im umowy kredytu indeksowanego do CHF powodowie mieli być pobieżnie informowani o istocie tego rodzaju kredytu, pani pośrednik wspominała o ryzyku kursowym, jednocześnie jednak przedstawiając franka szwajcarskiego jako walutę stabilną i sam kredyt jako korzystny dla kredytobiorcy. Powodowie zdecydowanie zaprzeczali by okazywano im symulacje czy „Informacje”, mające stanowić element procedury udzielania kredytu indeksowanego (k.259 i 260), a strona pozwana nie zaferowała dowodów przeciwnych, w szczególności niemożliwe okazało się przesłuchanie świadka M. M.. Sąd zaś nie znalazł podstaw do kwestionowania zeznań powodów, tym bardziej że daleko idąca nonszalancja w przestrzeganiu procedur wynika z dokumentów przedłożonych o akt sprawy. Wystarczy zauważyć, że strona pozwana nie złożyła wniosku powodów o udzielenie kredytu indeksowanego do CHF czy też że powodowie dysponują egzemplarzem umowy kredytu nie podpisanej przez siebie a mimo to zaopatrzonym w podpis p. M. M. pod oświadczeniem stwierdzającym, że umowa została zawarta w jej obecności (k.46). Zakres obowiązków informacyjnych banku co do istoty ryzyka kursowego przy kredycie indeksowanym powinien zaś być rozumiany szeroko (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 10 czerwca 2021 roku C 776/19 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 30 grudnia 2019 roku I ACa 697/18), a przywołana powyżej zdawkowa formuła w §6 ust. 3 umowy nie czyni temu zadość. Zaniechanie przedstawienia powodom wyczerpujących informacji o owym ryzyku (w szczególności o historii kursów CHF w kilkudziesięcioletnim okresie, o prognozach kursu CHF w okresie zbliżonym do okresu kredytowania i o wpływie zmian kursu CHF na wysokość „globalnego” zadłużenia z tytułu kredytu wyrażonego w złotych polskich) uniemożliwia przyjęcie, by klauzule zamieszczone w §1 ust.1, §7 ust.2, §10 ust.6 i §17 umowy wyrażone były prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu art. 385⁽¹⁾§1 kc interpretowanego zgodnie z art. 4 ust.2 dyrektywy 93/13.

W konsekwencji, mimo iż kwestionowane postanowienia dotyczą głównego świadczenia kredytobiorcy, mogły być przedmiotem oceny przez pryzmat przesłanek z art. 385¹ kc.

Strona pozwana nie wykazała, by w/w kwestionowane postanowienia umowy zostały uzgodnione indywidualnie z powodami, co skutkuje przyjęciem, że sytuacja taka nie miała miejsca. Ciężar wykazania faktu indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy spoczywa na stronie pozwanej, stosownie do art. 385¹§1 i 4 kc. Sąd oczywiście dostrzega, treść §11 ust.3 umowy, jednakże oświadczenie to stanowi element wzorca umowy przygotowanego przez bank i przedstawionego powodom do podpisu, odmiennego niż wnioszek kredytowy. W sytuacji, gdy powodowie nie wnioskowali o kredyt indeksowany kursem waluty obcej, a finalnie zdecydowali się podpisać zaoferowaną im tego rodzaju umowę, brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia że postanowienia umowy kredytu normujące mechanizm indeksacji były przedmiotem indywidualnych uzgodnień. Sam fakt podpisania przez powodów umowy kredytu, której §1 ust.1, §7 ust.2, §10 ust.6 i §17 stanowiły element wzorca umowy opracowanego przez pozwaną bank, nie oznacza że powodowie mieli szansę realnego oddziaływania na treść w/w zapisów. Przywołać trzeba art. 3 ust.2 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, stanowiący, iż warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Jak już zaznaczono, za niedozwolone uważa się postanowienia umowne kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a przez to rażąco naruszające jego interesy. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, że konsument przyjąłby dane postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 roku w sprawie II CSK 19/18) oraz że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej i jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2006 roku w sprawie I CK 297/05, wyrok Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2013 roku w sprawie I CSK 660/12). Sąd stoi na stanowisku, iż klauzula zamieszczona w §1 ust.1, §7 ust.2, §10 ust.6 i §17 umowy kredytu nr (...) kształtuje prawa i obowiązki powodów sprzecznie z dobrymi obyczajami, jednocześnie rażąco naruszając interesy powodów. Sprowadza się ona bowiem do przyznania bankowi uprawnienia do jednostronnego ustalania – poprzez kształtowanie marży kupna i marży sprzedaży - kursów walut stosowanych przy określaniu wysokości kwoty udzielonego kredytu i poszczególnych rat kredytu, a tym samym – modyfikowania salda zadłużenia kredytobiorców. Jak już omawiano, umowa zawiera jedynie odesłanie do tabel kursów obowiązujących w banku w dniu wypłaty kredytu i dniu spłaty kolejnych rat, nie precyzując tego jak kursy te mają być ustalone. Określenie że „bankowy” kurs kupna ma być wynikiem pomniejszenia kursu średniego NBP o marżę kupna, a „bankowy” kurs sprzedaży ma być wynikiem powiększenia kursu średniego NBP o marżę sprzedaży, nadal pozostawia sposób ustalania owych kursów dowolnym, gdyż nie została wskazana wysokość w/w marż ani nie dookreślono sposobu ustalania ich wysokości przy pomocy obiektywnych, konkretnych i sprawdzalnych kryteriów. Zagwarantowanie stronie pozwanej prawa dowolnego kształtowania poziomu kursu CHF i przez to wysokości zobowiązań kredytobiorców wobec banku, rażąco narusza równowagę stron umowy kredytu. Zagadnienie to było przedmiotem analizy Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/17 uznał, iż mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Ponieważ oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (art. 385⁽²⁾ kc), bez znaczenia są argumenty przywoływane przez stronę pozwaną, iż w rzeczywistości przy wykonywaniu umowy bank nie ustalał dowolnie kursów walut i że miały one charakter „rynkowy”. Istotna jest bowiem treść umowy, a nie sposób jej późniejszego wykonywania przez strony (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 roku w sprawie III CZP 29/17). Z tego powodu zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy były dowody postulowane przez stronę pozwaną (opinia biegłego), ponieważ zmierzałyby do odtworzenia praktyki strony pozwanej przy ustalaniu kursów CHF. Trzeba natomiast zauważyć, że w dacie zawierania spornej umowy obowiązywały art. 385⁽¹⁾kc – 385⁽³⁾ kc, zakazujące zamieszczania w umowach zawieranych z konsumentami zapisów sprzecznych z dobrymi obyczajami rażąco naruszających interesy konsumenta, a strona pozwana wzory umów z tego rodzaju zapisami konstruowała i masowo stosowała. Owo rażące naruszenie interesów konsumenta B. C. (1), J. C. i

M. C. polegało na takim ukształtowaniu treści stosunku umownego, który narażał powodów na niebezpieczeństwo dowolnego, korzystnego jedynie dla interesów ekonomicznych strony pozwanej, ustalania przez stronę pozwaną kursów CHF rzutujących na wysokość zobowiązania kredytobiorców.

Zgodnie z art. 385¹§2 kc jeżeli postanowienie umowy zgodnie z §1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Jest to jednak możliwe jedynie wówczas, gdy umowa może obowiązywać bez abuzywnych postanowień. Sąd ponownie zaznacza, że z mocy przywołanego przepisu powodowie nie są związani §1 ust.1, §7 ust.2, §10 ust.6 i §17 umowy kredytu, nie zaś – jak postuluje strona pozwana – jedynie fragmentami §17 umowy przewidującymi stosowanie marży kupna i marży sprzedaży przy ustalaniu wysokości kursów kupna i kursów sprzedaży CHF używanych przy przeliczeniach wypłat i wpłat. Art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13 stanowi, iż nieuczciwe postanowienia w umowie zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem nie są wiążące dla konsumentów, na warunkach określonych w prawie krajowym państw członkowskich, oraz że umowa pozostaje wiążąca dla stron na tych samych warunkach, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych postanowień. Interpretacja tego przepisu została dokonana przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku C-19/20 w taki sposób, iż: 1) Trybunał uznał za dopuszczalne by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstraszający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru, 2) Trybunał uznał za niedopuszczalne by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Z sytuacją wyłączającą dopuszczalność ewentualnego „wylimitowania” jedynie fragmentu postanowienia umowy zamieszczonego w jej §17, dotyczącego marży kupna i marży sprzedaży, mamy do czynienia w rozpatrywanej sprawie. W przekonaniu Sądu postulowany przez stronę pozwaną zabieg zmieniłby istotę kwestionowanych postanowień umowy. Doprowadziłby on bowiem do ujednolicenia tabelowych kursów kupna i kursów sprzedaży CHF, jako że oba te kursy stałyby się równe średniemu kursowi NBP. Tymczasem analizowane zapisy umowy zakładają odmiennność kursu kupna, po którym jest przeliczana na CHF wypłacana kredytobiorcy kwota kredytu i następnie codziennie jest ustalane w złotych polskich zadłużenie kredytobiorcy oraz odmiennność kursów sprzedaży, po których są przeliczane dokonywane przez kredytobiorcę spłaty rat kredytu. Doprowadzenie do tożsamości kursu kupna i kursu sprzedaży czyniłoby zapisy §1 ust.1, §7 ust.2, §10 ust.6 i §17 umowy kredytu nonsensownymi oraz doprowadziłoby do wylimitowania tzw. spreadu walutowego, stanowiącego element przedmiotowo istotny umowy.

Wskazówki interpretacyjne dotyczące art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 (i – pośrednio – art. 385¹§2 kc) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zawarł w wyroku z dnia 3 października 2019 roku C 260/18. Mianowicie, uznał, iż przepis ów nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Trybunał stwierdził też, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sprzeciwia się wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w czynności prawnej są uzupełniane przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. Sąd uważa, że nie ma możliwości utrzymania w mocy umowy kredytowej zawartej przez powodów z pozwanym bankiem bez w/w niedozwolonych postanowień regulujących mechanizm indeksacji i różnic kursów walutowych. Prowadziłoby to bowiem do zmiany charakteru umowy poprzez wylimitowanie ryzyka kursowego związanego z indeksacją kwoty kredytu do CHF, a tylko istnienie owego ryzyka uzasadnia zastosowanie w umowie przy określaniu wysokości oprocentowania stopy międzybankowej tej waluty, czyli LIBOR (§2 ust.1 i §8 umowy). Skoro zamiarem stron było zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem CHF, to istnienie owej umowy bez klauzul indeksacyjnych nie ma racji bytu i jest sprzeczne z naturą tego stosunku obligacyjnego, gdyż przekształcenie kredytu indeksowanego w kredyt

złotowy byłoby równoznaczne ze zmianą głównego przedmiotu umowy. Ponadto – wyeliminowanie w/w klauzul uniemożliwia wykonanie umowy, z uwagi na brak mechanizmu ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy. Wśród przepisów prawa cywilnego brak jest przepisów dyspozytywnych, które mogłyby zastąpić analizowane postanowienia umowy stron. Nie jest nim art. 358§2 kc, jako że obowiązuje on dopiero od 24 stycznia 2009 roku, podczas gdy sporna umowa została zawarta w czerwcu 2007 roku (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2017 roku w sprawie II CSK 803/16) oraz - co jeszcze istotniejsze - normuje on sposób wykonania zobowiązań, których przedmiotem jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, gdy w niniejszej sprawie powinnością kredytobiorcy była zapłata rat kredytu w złotych polskich i sam kredyt był udzielony w złotych polskich. Możliwość odwołania się do ustalonych zwyczajów i - poprzez art. 56 kc - do art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe, postulowana przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2017 roku w sprawie II CSK 803/16, musi zostać uznana za sprzeczną z celami dyrektywy 93/13, w świetle interpretacji przedstawionej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 roku C 260/18. W konsekwencji, należy uznać, że abuzywność postanowień określających główny przedmiot umowy skutkuje nieważnością umowy kredytu, ponieważ brak jest porozumienia stron odnośnie jej elementów przedmiotowo istotnych.

Abuzywność wskazanych powyżej postanowień umowy i brak woli stron na utrzymanie klauzul abuzywnych lub zastąpienie ich innymi przepisami (powodowie takim rozwiązaniem się sprzeciwiali i wyrażali zgodę na uznanie umowy kredytu za nieważną – pozew, e-protokół rozprawy z 28 stycznia 2022 roku i oświadczenie z k.389) doprowadziła do uznania przez Sąd, iż umowa kredytu nr (...) nie zawierająca w/w abuzywnych postanowień jest spreczna z prawem, a przez to nieważna na podstawie art. 58§1 kc. Jednocześnie Sąd uznał, że powodowie mają interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc w domaganiu się ustalenia nieważności spornej umowy. Skoro umowa zawarta została na 21 lat i miałyby obowiązywać do 2027 roku, strona pozwana twierdzi że umowa jest ważna i powinna być przez powodów wykonywana i zobowiązanie powodów do spłaty kredytu jest zabezpieczone hipoteką, interes prawny w domaganiu się ustalenia nieważności umowy jest oczywisty. Samo bowiem uwzględnienie żądania zasądzenia nienależnie uiszczonych kwot nie rozstrzygałoby definitywnie sporu stron i nie usuwałoby wątpliwości co do istnienia zobowiązania stron. Tak argumentując, na podstawie art. 189 kpc, art. 58§1 kc i art. 385¹ kc, Sąd rozstrzygnął jak w punkcie I sentencji wyroku.

Nieważność umowy kredytu powoduje konieczność rozliczeń stron na podstawie art. 410§1 kc w zw. z art. 405 kc. Sąd podkreśla, że aktualnie ugruntowany jest pogląd, iż jeżeli bez skutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (mająca moc zasady prawnej uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 roku III CZP 6/21). Sąd uważa, że w rozpatrywanej sprawie brak jest podstaw do stosowania art. 411 pkt 1 kc. Przepis ten stanowi, iż nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany. Żaden ze zgromadzonych dowodów, w szczególności zeznania powodów, nie dowodzi, iż M. C. wykonując obowiązki umowne był świadomy abuzywności postanowień §1 ust.1, §7 ust.2, §10 ust.6 i §17 umowy oraz tego że brak mocy wiążącej owych postanowień skutkuje nieważnością całej umowy kredytu. Co więcej, abuzywność skutkuje bezskutecznością zawieszoną na korzyść konsumenta wadliwych postanowień i całej, zawierającej owe abuzywne postanowienia, umowy – pogląd ten jednoznacznie został wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 roku III CZP 11/20. W rozpoznawanej sprawie oświadczenia powodów o zakwestionowaniu abuzywnych postanowień umowy, braku woli ich sanowania i wyrażeniu zgody na stwierdzenie nieważności umowy zostały złożone po uiszczeniu na rzecz strony pozwanej świadczeń, których zasądzenia powód M. C. się domaga, a więc wówczas strony były jeszcze związane umową i M. C. był zobowiązany do ich uiszczania. Brak jest też podstaw do przyjęcia, by powód nie mógł żądać zwrotu spełnionych przez siebie świadczeń z mocy art. 411 pkt 2 kc, gdyż nie istnieje zasada współzycia społecznego nakazująca konsumentowi wykonywanie nieważnej umowy kredytu, zaś pozwany ma możliwość dochodzenia przysługujących mu wobec powodów roszczeń o zwrot wypłaconej kwoty kredytu. Nieuzasadniony jest także zarzut strony pozwanej jakoby podnoszenie przez powodów abuzywności postanowień spornej umowy kredytu i domaganie się stwierdzenia jej nieważności miałyby być nadużyciem prawa i próbą wzbogacenia się kosztem banku (k.399v). Powoływanie się przez konsumenta na abuzywność postanowień umowy nie może być, w przekonaniu Sądu, ujmowane jako nadużycie prawa podmiotowego, gdyż jest to dozwolone działanie

obronne przeciwko nieuczciwym i rażąco naruszającym interesy konsumenta zapisom umowy wprowadzonym przez przedsiębiorcę do jej wzorca. Formułując tej treści stanowisko strona pozwana pomija, że abuzywne postanowienia umowy skutkujące jej nieważnością pochodzą od jej poprzednika prawnego, a także o tym, że sąd jest zobowiązany do uwzględniania abuzywności postanowień umownych z urzędu (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 13 września 2018 roku w sprawie C-176/17).

Nie było kwestionowane przez strony, a jednocześnie wynikało ze złożonych do akt dokumentów, że w okresie od czerwca 2007 roku do lutego 2007 roku M. C. uścił na rzecz Banku (...) S.A. i jego poprzednika prawnego kwoty żądane w pozwie.. Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 405 kc w zw. z art. 410§1 kc Sąd uwzględnił powództwo orzekając jak w pkt II sentencji wyroku. Podstawą rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych za opóźnienie jest art. 484§1 i 2 kc w zw. z art. 455 kc, przy czym Sąd uznał, że strona pozwana pozostaje w opóźnieniu z zapłatą kwot wymienionych w pkt II sentencji od upływu 7 dni po doręczeniu, odpowiednio, odpisu pozwu i odpisu pisma rozszerzającego żądanie pozwu, skoro wniesienie pozwu nie było poprzedzone reklamacją zawierającą sprecyzowane zarzuty powodów co do treści umowy, żądanie ustalenia nieważności umowy i zwrotu uiszczonych w jej wykonaniu świadczeń. Natomiast jako nieuzasadnione Sąd oddalił żądanie zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie za okresy od doręczenia w/w pism do 14 lipca 2021 roku i do 5 kwietnia 2022 roku, rozstrzygając jak w punkcie III sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na mocy art. 98§1 i 3 kpc, zasądzając na rzecz powodów, jako strony wygrywającej sprawę, poniesione koszty postępowania. W ich skład wchodziły: wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 10800zł, uiszczona opłata sądowa od pozwu w kwocie 1030zł, uiszczona opłata sądowa od wniosku o udzielenie zabezpieczenia w kwocie 100zł, uiszczona opłata sądowa od wniosku o sporządzenie uzasadnienia i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 51zł.

(...)

-